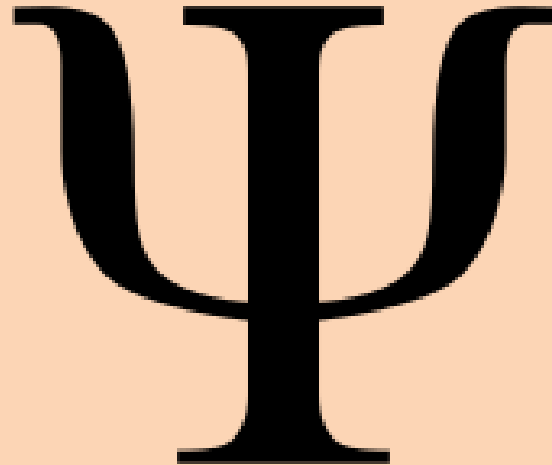

Psychologické teorie – co očekávat?

Co je teorie?

Teorie zahrnuje...

- **Pojmy a definice**
- **Postuláty:**
- Vztahy mezi pojmy
- Predikce procesů a jevů

- **Vědecká teorie musí mít empirický základ –
důkazy, falsifikovatelnost**

Co je potřeba z teorie znát a proč?

„Studium bylo příliš teoretické...“ 😞

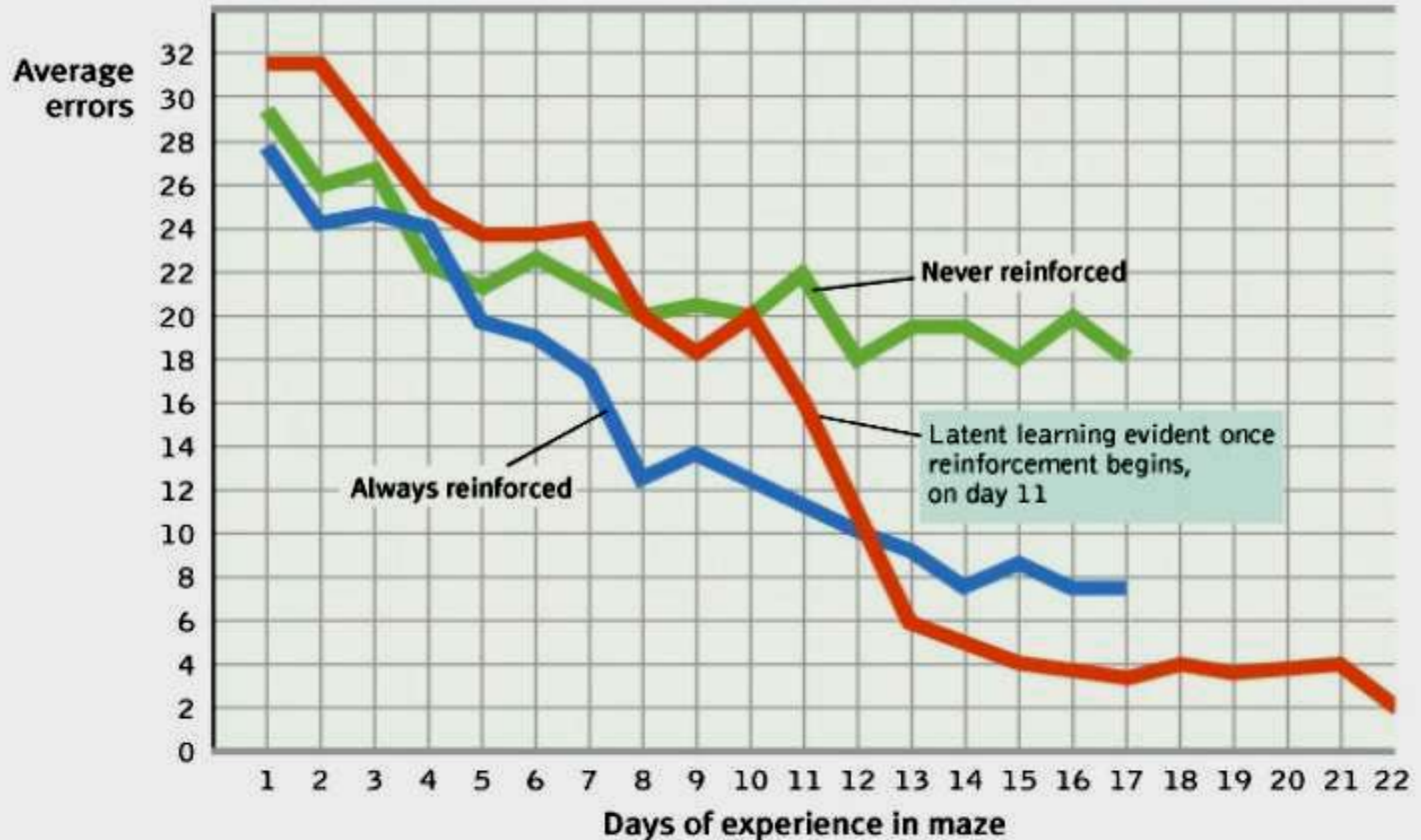
Co je potřeba z teorie znát a proč?

- „Základní penzum poznatků“?

Co je potřeba z teorie znát a proč?

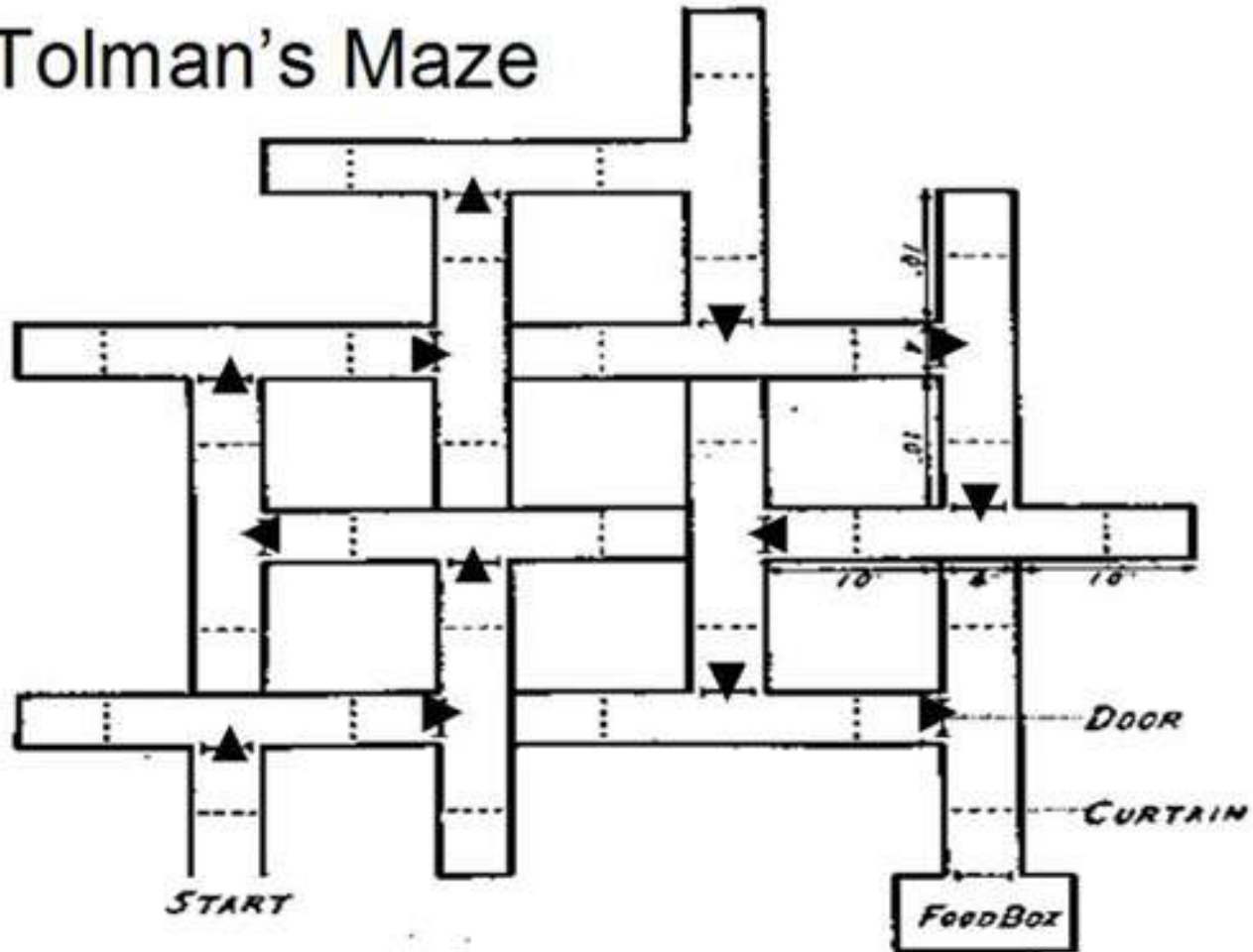
- *Názvy teorií – kterých?*
- *Jména autorů – kterých?*
- *Pojmy – které?*
- *Popisy modelů / procesů – kterých?*
- *Výzkumy – které?*
- *Metody – které?*
- *Aplikace – které?*
- *Co dál?*
- *Jak vypadá syntéza poznatků a kritické myšlení?*
- ***Aktuální úroveň vysvětlení základních procesů, vývoj teorií, co vysvětlují a co ne, jak se využívají, limity, kritika, základní důkazy – co dokazují a co ne, kde hledat další informace***

Studium teorie – příklad

Studium teorie – příklad

Tolman's Maze

Plan of maze

**Psychologie jako věda – čím je
specifická?**

Psychologie jako věda

- **Objekt a subjekt** poznání splývají
- **Konstrukty** – psychologické jevy nelze přímo měřit
- **Etické aspekty** – možnosti manipulace proměnnými jsou velmi omezené
- Chybí ultimátní „**ověření pomocí technologie**“ – vlastní zkušenost se často jeví jako více věrohodná než vědecky ověřená teorie, psychologie působí spíše jako forma péče než věda
- Chybí **paradigma** – jednotný způsob nahlížení na jev, jednotný soubor „základních poznatků“, z nichž lze odvodit vše ostatní

Konstrukt – důsledky

- **Konstrukt** = mentální model představující hypotetický proces, pomocí něhož vysvětlujeme pozorovatelný jev
- **Může být konstrukt „pravidvý“ nebo „nepravdivý“?**

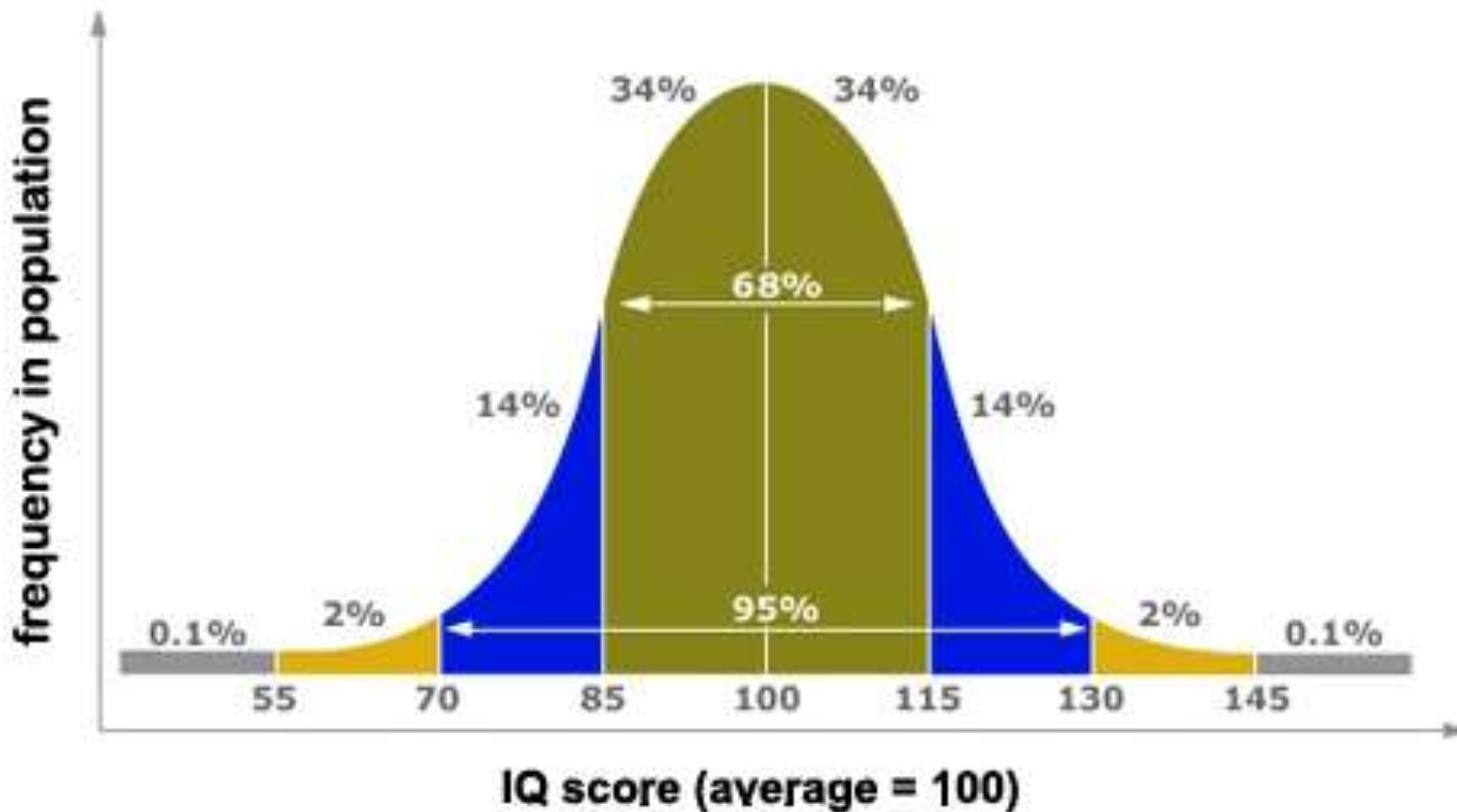
Konstrukt – důsledky

- **Konstrukt** = mentální model představující hypotetický proces, pomocí něhož vysvětlujeme pozorovatelný jev
- „Dobrý“ konstrukt je takový, pomocí něhož je možné spolehlivě vysvětlovat a predikovat co největší skupinu jevů a neexistují v něm empirické rozpory + musí se napojovat na vědecky ověřitelnou (tj. falzifikovatelnou) teorii

Konstrukt – důsledky

- **Konstrukt** = mentální model představující hypotetický proces, pomocí něhož vysvětlujeme pozorovatelný jev
- „Dobrý“ konstrukt je takový, pomocí něhož je možné spolehlivě vysvětlovat a **predikovat** co největší skupinu jevů a neexistují v něm empirické rozpory + musí se napojovat na vědecky ověřitelnou (tj. falzifikovatelnou) teorii
- **Operacionalizace** – „definice“ konstruktů pomocí pozorovatelných/měřitelných indikátorů, jak předpokládá teorie

Konstrukt – příklad

Konstrukt – důsledky

- **Velká proměnlivost** ústředních témat v psychologii – nové pojmy, nové teorie, ztráta zájmu o staré teorie...
- **Roztříštěnost** v terminologii a metodologii napříč psychologickými disciplínami a teoretickými orientacemi – „levá ruka neví, co dělá pravá“
- **Problém s hodnocením konstruktů** – každý konstrukt má vlastnou historii, není možné všechny znát a umět posoudit výzkum
- **Vágnost definicí** – různí autoři ke konstruktů přidávají vlastní interpretace
- **Velká závislost na možnostech měření**

Jak tedy vypadají výsledky studia?

- **Konstrukty, které trvají** – vím, které jsou základní pojmy v psychologii a jaké teorie jsou klíčové – dávají rámec výzkumu i aplikacím
- **Historické a kritické hledisko** – vím, proč teorie vznikla a měla danou podobu, vím, proč byla nahrazena jinou, vím, jak se měnil pohled na to, co nám poznání v psychologii může přinést a jakým způsobem, vím, jak se alternativní teorie vzájemně doplňují a/nebo vylučují
- **Práce s informacemi** – orientace v pojmech slouží i jako rozmezí pro další vyhledávání informací, které potřebuji na skutečné porozumění jevu + kritické shodnocení informací

**Jak tedy vypadá „dobré“ studium
teorie?**

- **Filosofie**
- **Tělesná výchova**
- **Zkouška z jazyka**
- **Biologické vědy**
- **Dějiny psychologie**
- **Obecná psychologie**
- **Úvod do psychologie**
- **Společenskovední základ**
- **Praxe v sociální péči**
- **Sociálně psychologický výcvik ve skupině**
- **Základy neurověd**
- **Vývojová psychologie**
- **Metodologie psychologie**

- **Statistické metody**
- **Psychologie osobnosti**
- **Sociální psychologie**

- **Psychologie zdraví a psychohygienu**
- **Etika v psychologii**
- **Psychopatologie**
- **Psychometrika**

- **Srovnávací psychologie**
- **Základy psychodiagnostiky**
- **Základy neuropsychologie**
- **Výzkumné praktikum**
- **Základy pedagogické psychologie**
- **Psychologie práce a organizace**
- **Základy klinické psychologie**
- **Seminář k bakalářské diplomové práci**
- **Bakalářská diplomová práce**
- **Státní závěrečná zkouška bakalářská**

- **Filosofie** – Proč dnes uvažujeme o poznání tak, jak uvažujeme? V čem byly předchozí způsoby uvažování překonány? Proč „velké myšlenky, jež dávají smysl“, ztrácejí časem funkci/věrohodnost?
- **Tělesná výchova** – péče o fyzickou stránku je nevyhnutná pro zdraví
- **Zkouška z jazyka** – znalost jazyka (anglického) je naprosto nevyhnutná, pokud studium bereme vážně
- **Biologické vědy** – Můžu porozumět fyziologickému fungování nervového systému, pokud nerozumím základům biologie?
- **Dějiny psychologie** – Jakými stádii prošla psychologie jako věda? Jaké byly limity jednostranných přístupů? Jaké myšlenky/přístupy pomohly radikálně rozšířit poznání? Co v psychologii „přežilo“ a co ne? K jakému poznání nám pomohly „obsoletní“ teorie?
- **Obecná psychologie** – Jaké existují psychické procesy? Jak se o nich v současnosti uvažuje a neuvažuje? Proč je tato teorie považována za lepší než jiné? Proč existují různá dělení stejných procesů? K čemu slouží? Jak jsou psychologické konstrukty propojeny s fungováním mozku?

- **Úvod do psychologie** – Co je a není psychologie? Jak psychologické poznání funguje? Jaké vzdělání potřebuji pro různá psychologická povolání? Co potřebuji ke studiu psychologie? Jak můžu o psychologii uvažovat? Na co se mám připravit?
- **Společenskovědní základ** – Jak se psychologie napojuje na ostatní vědy? Kde končí? Co už nespadá pod psychologii? Jaké místo má psychologické myšlení v jiných oborech?
- **Praxe v sociální péči** – Co znamená pracovat s lidmi?
- **Sociálně psychologický výcvik ve skupině** – zkušenost s psychologickým působením – sebepoznání a poznání druhých
- **Základy neurověd** – Jak je mozek propojen s psychologickými procesy? Jak fyziologicky funguje – jaké má limity a možnosti? Jak to souvisí s psychologickou teorií? Jak rapidní rozvoj neurověd pomáhá rozvoji psychologické teorie? Jaké jsou nové možnosti přímého zkoumání psychologických procesů?
- **Vývojová psychologie** – Které aspekty osobnosti a psychické procesy se během života mění a jak? Co je to „stabilita rysů“? Co na vývoj psychiky působí? Co můžeme od lidí očekávat v různém věku?

- **Metodologie psychologie** – Jak získáváme poznání v psychologických teoriích? Jak se teorie vyvíjí? V čem je vědecké poznání lepší než poznávání na základě zkušenosti? Je tato teorie dobře podpořena? Dá se na toto tvrzení spolehnout? Jak můžu doplnit poznání, které ještě není rozvinuto?
- **Statistické metody** – Jak přesně funguje vyvozování závěrů z dat? Nakolik mi tato studie přináší nové poznání? Můžu se na tento výzkum spolehnout? Co přesně data říkají a co už ne?
- **Psychologie osobnosti** – V čem se lidé liší? Co tvoří stabilní charakteristiky jedinců? S jakými psychickými procesy souvisí? S jakým fyziologickým základem souvisí? S jakým sociálním působením souvisí? S jakým chováním souvisí? Co můžeme očekávat od lidí s určitou charakteristikou?
- **Sociální psychologie** – Jak se lidské chování mění v různých situacích? Proč skupina lidí funguje jinak než součet všech lidí v ní? Proč se lidé chovají jinak v různém sociálním prostředí? Co můžeme očekávat od lidí v různými charakteristikami v různých situacích? Jak probíhá mezi lidmi komunikace a interakce? Podle čeho si o druhých vytváříme teorie?

- **Psychologie zdraví a psychohygienu**
- **Etika v psychologii**
- **Psychopatologie**
- **Psychometrika**
- **Srovnávací psychologie**

- **Psychologie zdraví a psychohygienu** – Co můžu dělat pro svůj rozvoj a rozvoj druhých? Jak budu odolnější vůči stresu? Jak rozvinu svůj potenciál? Co vede k větší osobní pohodě bez ohledu na objektivní problémy?
- **Etika v psychologii**
- **Psychopatologie**
- **Psychometrika**
- **Srovnávací psychologie**

- **Psychologie zdraví a psychohygienu** – Co můžu dělat pro svůj rozvoj a rozvoj druhých? Jak budu odolnější vůči stresu? Jak rozvinu svůj potenciál? Co vede k větší osobní pohodě bez ohledu na objektivní problémy?
- **Etika v psychologii** – Co je v psychologii dovoleno a co již ne? Proč?
- **Psychopatologie**
- **Psychometrika**
- **Srovnávací psychologie**

- **Psychologie zdraví a psychohygienu** – Co můžu dělat pro svůj rozvoj a rozvoj druhých? Jak budu odolnější vůči stresu? Jak rozvinu svůj potenciál? Co vede k větší osobní pohodě bez ohledu na objektivní problémy?
- **Etika v psychologii** – Co je v psychologii dovoleno a co již ne? Proč?
- **Psychopatologie** – Jaké existují psychické poruchy? Čím se liší od normálního stavu nebo podivínství? Co je to vlastně porucha? Jak jí zjistíme? Jaké kritéria posuzování duševné poruchy se používají? Jak vznikají symptomy duševních nemocí?
- **Psychometrika**
- **Srovnávací psychologie**

- **Psychologie zdraví a psychohygienu** – Co můžu dělat pro svůj rozvoj a rozvoj druhých? Jak budu odolnější vůči stresu? Jak rozvinu svůj potenciál? Co vede k větší osobní pohodě bez ohledu na objektivní problémy?
- **Etika v psychologii** – Co je v psychologii dovoleno a co již ne? Proč?
- **Psychopatologie** – Jaké existují psychické poruchy? Čím se liší od normálního stavu nebo podivínství? Co je to vlastně porucha? Jak jí zjistíme? Jaké kritéria posuzování duševné poruchy se používají? Jak vznikají symptomy duševních nemocí?
- **Psychometrika** – Jak vznikají psychologické testy? Co musí splňovat, aby šlo o vědeckou a objektivní metodu? Jaký smysl mají jednotlivá stádia vývoje metody, např. validizace nebo standardizace? Je tato metoda spolehlivá? Lze jí použít za účelem, který sleduji?
- **Srovnávací psychologie**

- **Psychologie zdraví a psychohygienu** – Co můžu dělat pro svůj rozvoj a rozvoj druhých? Jak budu odolnější vůči stresu? Jak rozvinu svůj potenciál? Co vede k větší osobní pohodě bez ohledu na objektivní problémy?
- **Etika v psychologii** – Co je v psychologii dovoleno a co již ne? Proč?
- **Psychopatologie** – Jaké existují psychické poruchy? Čím se liší od normálního stavu nebo podivínství? Co je to vlastně porucha? Jak jí zjistíme? Jaké kritéria posuzování duševné poruchy se používají? Jak vznikají symptomy duševních nemocí?
- **Psychometrika** – Jak vznikají psychologické testy? Co musí splňovat, aby šlo o vědeckou a objektivní metodu? Jaký smysl mají jednotlivá stádia vývoje metody, např. validizace nebo standardizace? Je tato metoda spolehlivá? Lze jí použít za účelem, který sledují?
- **Srovnávací psychologie** – V čem je chování zvířat podobné chování lidí? V čem se liší? Liší se zásadně, nebo pouze mírně? Co může být příčinou? Čeho jsou lidé schopní a zvířata ne? Jak to víme? Co nám výzkum zvířat přináší a jaká jsou omezení?

- **Základy psychodiagnostiky** – Jak rozpoznáme úroveň konkrétních vlastností, schopností nebo poruchy? Proč je vhodný právě tento typ metod? Jak se metody doplňují? Jak se zadávají? Jak probíhá interpretace? Proč jsou některé metody obsolentní? Za jakých okolností je tato metoda lepší než ta druhá?
- **Základy neuropsychologie** – Co nám poškození mozku říká o tom, jak funguje psychika a jak se spojuje s fyziologickými procesy?
- **Výzkumné praktikum** – Jak vypadá výzkum v praxi? Jaké jsou možné problémy? Co možno očekávat od výzkumných osob?
- **Základy pedagogické psychologie** – Jak zefektivnit cílevědomé učení?
- **Psychologie práce a organizace** – Jak pomocí psychologie dosáhnout, aby firma fungovala co nejefektivněji?
- **Základy klinické psychologie** – Kdo je to pacient a klient? Jak pracujeme s různými duševními nemocemi? V čem jsou specifické a v čem jsou si podobné?

- **Seminář k bakalářské diplomové práci**
- **Bakalářská diplomová práce** – Umím pracovat s informacemi objektivně a kriticky? Umím vytvářet nové poznání?
- **Státní závěrečná zkouška bakalářská** – syntéza informací, schopnost odborně diskutovat o základních oblastech psychologického bádání – nezaměřuje se přímo na praxi, avšak bez znalosti základních teorií vysvětlujících psychologické procesy a jevy nelze fungovat na odborné úrovni

Děkuji za pozornost!